

πολιτισμός

Αναδιφρώντας το χθες

Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου: ένα χθες με διάρκεια δύο αιώνων! (Μέρος Δ')

■ Του ΧΑΡΗ ΣΤΡΑΤΙΔΑΚΗ*

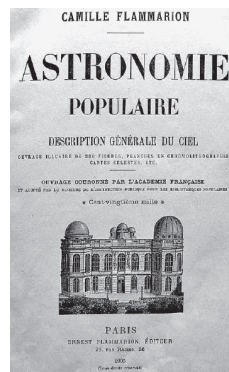

Γράφουμε στην προηγούμενη συνέχεια ότι ήταν αναμενόμενο στη φωτογραφία της σφραγίδας του προγόνου της Βιβλιοθήκης Φιλεκαπαιδευτικού Συλλόγου Ρεθύμνης να βλέπαμε μια κουκουβάγια και όχι μια ένοπλη θεά Αθηνά. Το μόνο που θα έπρεπε ίσως να μας προβληματίσει στην παράσταση εκείνη ήταν το ένοπλο της θεάς της σοφίας, που είχε να κάνει ασφαλώς με το όραμα της εθνικής ενοποίησης, που το έτος 1887 εκτιμούνταν ότι θα είναι κατ' ανάγκη επαναστατικό, όπως άλλωστε και αποδείχτηκε. Όπως όμως βλέπουμε και στις σφραγίδες του Δήμου Ρεθύμνης, η θεά Αθηνά ήταν εκείνη που επίσης είχε επιλεγεί από τους παλιότερους χριστιανορθόδοξους ως σήμα της πόλης τους, αισθη-

τοπιώντας προφανώς το γνωστό «Ρεθεμνιώτες για τα γράμματα», και όχι το μεταγενέστερο σύμπλεγμα των δελφινιών, που αντιγράφηκε από την απεικόνισή του σε ξέλι υποθημίας, που λειτούργησε ως εξαμελής ήδη από το 1858, αυτή ήταν υποχρεωμένη να αναγραφεί στο κέντρο της τα απαραίτητα, στην επίσημη γλώσσα της διοίκησης της οθωμανικής αυτοκρατορίας, οπότε δεν υπήρχε χώρος για παραστάσεις.

Με την ευκαιρία της παράθεσης των δημοτικών σφραγίδων θα σημειώσουμε εδώ την ανάγκη να αρχίσει να γράφεται και η δημοτική ιστορία του Ρεθύμνου. Οι πηγές είναι πια προσιτές και το αρχείο του Δήμου εκκινεί από το 1925, οπότε υπολείπεται ουσιαστικά μισός αιώνας και το εγχείρημα δεν είναι δύσκολο. Αρκεί να βρεθεί ο πρόθυμος οπωσδήποτε-ερευνητής, όπως άλλωστε και οι εξίσου πρόθυμοι που θα αναλάβουν να γράψουν την ιστορία μερικών από τους σημαντικότερους συλλόγους στην ιστορία της πόλης και που τις σφραγίδες τους βλέπουμε στη φωτογραφία: «Φιλεκαπαιδευτικός Σύλλογος Ρεθύμνης», 1887, «Φιλόπρωτος Εταιρεία Ρεθύμνης», 1888, «Γυμναστικός Σύλλογος Ρεθύμνης», 1899 (το έκανε ευτυχώς ήδη ο Γ. Παπομύτολου), «Σκοπευτικός Σύλλογος Ρεθύμνης», «Σύλλογος Κυριών Ρεθύμνης», 1912 και βέβαια, «Λύκειον Ελληνίδων Ρεθύμνης», 1917.

Ας προχωρήσουμε όμως παρακάτω στον χρόνο κι ας αναρωτηθούμε πού μπορούσαν να βρουν κάποιο βιβλίο να διαβάσουν οι μορφωμένοι Ρεθεμνιώτες μετά τη σταδιακή διάλυση του Φιλεκαπαιδευτικού Συλλόγου. Είδαμε βέβαια ότι η Βιβλιοθήκη του, για την οποία τόσο περήφανος ήταν, προσκτήθηκε στον Δήμο Ρεθύμνης και κλείστηκε μέσα σε κούτες, οπότε ουσιαστικά αχρηστεύτηκε. Την περίοδο

Η βιβλιοθήκη του Γυμνασίου ήταν οπωσδήποτε περιορισμένη πρόσβαση, σ' αντίθεση με εκείνη του **Διδασκαλικού Συλλόγου Ρεθύμνης**, η οποία στεγαζόταν στο γνωστό με Τούρκικο Σχολείο (τότε «Τούρκικα Σχολεία») και, μετά από την απόκτηση του ιδιοκτήτη οικημάτων απέναντι ακριβώς από τη Μητρόπολη, σ' εκείνο. Ψυχή της πολυτίμητης στα χρόνια εκείνης βιβλιοθήκης υπήρξε ο δάσκαλος **Παντελής Ηλιακάκης** (1885-1965), που είχε πολλές ακόμη ιδιότητες: αθλητής, συνδικαλιστής, συγγραφέας κ.ά. Στο Σχολικό Μουσείο του Δήμου Ρεθύμνης στην Αμνάτο έχουμε διασώσει αρκετούς έντυπους καταλόγους με το περιεχόμενο της βιβλιοθήκης που ο Διδασκαλικός Σύλλογος απέστειλε ανά έτος στα σχολεία, από τους οποίους φαίνεται ότι ήταν μια εξαιρετική και διαρκώς επεκτεινόμενη βιβλιοθήκη.

εκείνη, λοιπόν, οι μορφωμένοι Ρεθεμνιώτες μπορούσαν να βρουν μερικά βιβλία και να τα δανειστούν (αν ήταν ασφαλώς φερέγγυοι) στη **Βιβλιοθήκη** που είχε ιδρύσει στο **Γυμνάσιο Ρεθύμνης** ο καθηγητής και μετέπειτα διευθυντής του **Ιωάννης Δασκαλάκης**. Ο **Δασκαλάκης** είχε αναλάβει υπηρεσία σ' αυτό από το έτος 1925, αλλά στάθηκε άτυχος, αφού έγινε θύμα ληστείας και δολοφονίας το 1934. Είχε συγκεντρώσει εκλεκτά βιβλία, όπως αναφέρει ο μαθητής του **Κωστής Ξεθάκης** στο βιβλίο του «Ράους», μεταξύ των οποίων την «Astronomie Populaire» του **Camille Flammarion** (1842-1925). Αναφέρει επίσης πόσο πολύ είχε μελετήσει ειδικά το βιβλίο εκείνο με τον μακαρίτη τον πατέρα μου **Κωστή Στρατιδάκη** και το επιβεβαιώνω με την κατοχή ενός σημειωματάριου του με σημειώσεις απ' αυτό.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΤΙ
άνων της Διοίκησης (Πολιτειακή Βιβλιοθήκη)
αποφασισμένοι βιβλίων

400 Βιβλίο	401 Βιβλίο	402 Βιβλίο	403 Βιβλίο	404 Βιβλίο	405 Βιβλίο
406 Βιβλίο	407 Βιβλίο	408 Βιβλίο	409 Βιβλίο	410 Βιβλίο	411 Βιβλίο
412 Βιβλίο	413 Βιβλίο	414 Βιβλίο	415 Βιβλίο	416 Βιβλίο	417 Βιβλίο
418 Βιβλίο	419 Βιβλίο	420 Βιβλίο	421 Βιβλίο	422 Βιβλίο	423 Βιβλίο
424 Βιβλίο	425 Βιβλίο	426 Βιβλίο	427 Βιβλίο	428 Βιβλίο	429 Βιβλίο
430 Βιβλίο	431 Βιβλίο	432 Βιβλίο	433 Βιβλίο	434 Βιβλίο	435 Βιβλίο
436 Βιβλίο	437 Βιβλίο	438 Βιβλίο	439 Βιβλίο	440 Βιβλίο	441 Βιβλίο
442 Βιβλίο	443 Βιβλίο	444 Βιβλίο	445 Βιβλίο	446 Βιβλίο	447 Βιβλίο
448 Βιβλίο	449 Βιβλίο	450 Βιβλίο	451 Βιβλίο	452 Βιβλίο	453 Βιβλίο
454 Βιβλίο	455 Βιβλίο	456 Βιβλίο	457 Βιβλίο	458 Βιβλίο	459 Βιβλίο
460 Βιβλίο	461 Βιβλίο	462 Βιβλίο	463 Βιβλίο	464 Βιβλίο	465 Βιβλίο
466 Βιβλίο	467 Βιβλίο	468 Βιβλίο	469 Βιβλίο	470 Βιβλίο	471 Βιβλίο
472 Βιβλίο	473 Βιβλίο	474 Βιβλίο	475 Βιβλίο	476 Βιβλίο	477 Βιβλίο
478 Βιβλίο	479 Βιβλίο	480 Βιβλίο	481 Βιβλίο	482 Βιβλίο	483 Βιβλίο
484 Βιβλίο	485 Βιβλίο	486 Βιβλίο	487 Βιβλίο	488 Βιβλίο	489 Βιβλίο
490 Βιβλίο	491 Βιβλίο	492 Βιβλίο	493 Βιβλίο	494 Βιβλίο	495 Βιβλίο
496 Βιβλίο	497 Βιβλίο	498 Βιβλίο	499 Βιβλίο	500 Βιβλίο	501 Βιβλίο
502 Βιβλίο	503 Βιβλίο	504 Βιβλίο	505 Βιβλίο	506 Βιβλίο	507 Βιβλίο
508 Βιβλίο	509 Βιβλίο	510 Βιβλίο	511 Βιβλίο	512 Βιβλίο	513 Βιβλίο
514 Βιβλίο	515 Βιβλίο	516 Βιβλίο	517 Βιβλίο	518 Βιβλίο	519 Βιβλίο
520 Βιβλίο	521 Βιβλίο	522 Βιβλίο	523 Βιβλίο	524 Βιβλίο	525 Βιβλίο
526 Βιβλίο	527 Βιβλίο	528 Βιβλίο	529 Βιβλίο	530 Βιβλίο	531 Βιβλίο
532 Βιβλίο	533 Βιβλίο	534 Βιβλίο	535 Βιβλίο	536 Βιβλίο	537 Βιβλίο
538 Βιβλίο	539 Βιβλίο	540 Βιβλίο	541 Βιβλίο	542 Βιβλίο	543 Βιβλίο
544 Βιβλίο	545 Βιβλίο	546 Βιβλίο	547 Βιβλίο	548 Βιβλίο	549 Βιβλίο
550 Βιβλίο	551 Βιβλίο	552 Βιβλίο	553 Βιβλίο	554 Βιβλίο	555 Βιβλίο
556 Βιβλίο	557 Βιβλίο	558 Βιβλίο	559 Βιβλίο	560 Βιβλίο	561 Βιβλίο
562 Βιβλίο	563 Βιβλίο	564 Βιβλίο	565 Βιβλίο	566 Βιβλίο	567 Βιβλίο
568 Βιβλίο	569 Βιβλίο	570 Βιβλίο	571 Βιβλίο	572 Βιβλίο	573 Βιβλίο
574 Βιβλίο	575 Βιβλίο	576 Βιβλίο	577 Βιβλίο	578 Βιβλίο	579 Βιβλίο
580 Βιβλίο	581 Βιβλίο	582 Βιβλίο	583 Βιβλίο	584 Βιβλίο	585 Βιβλίο
586 Βιβλίο	587 Βιβλίο	588 Βιβλίο	589 Βιβλίο	590 Βιβλίο	591 Βιβλίο
592 Βιβλίο	593 Βιβλίο	594 Βιβλίο	595 Βιβλίο	596 Βιβλίο	597 Βιβλίο
598 Βιβλίο	599 Βιβλίο	600 Βιβλίο	601 Βιβλίο	602 Βιβλίο	603 Βιβλίο
604 Βιβλίο	605 Βιβλίο	606 Βιβλίο	607 Βιβλίο	608 Βιβλίο	609 Βιβλίο
610 Βιβλίο	611 Βιβλίο	612 Βιβλίο	613 Βιβλίο	614 Βιβλίο	615 Βιβλίο
616 Βιβλίο	617 Βιβλίο	618 Βιβλίο	619 Βιβλίο	620 Βιβλίο	621 Βιβλίο
622 Βιβλίο	623 Βιβλίο	624 Βιβλίο	625 Βιβλίο	626 Βιβλίο	627 Βιβλίο
628 Βιβλίο	629 Βιβλίο	630 Βιβλίο	631 Βιβλίο	632 Βιβλίο	633 Βιβλίο
634 Βιβλίο	635 Βιβλίο	636 Βιβλίο	637 Βιβλίο	638 Βιβλίο	639 Βιβλίο
640 Βιβλίο	641 Βιβλίο	642 Βιβλίο	643 Βιβλίο	644 Βιβλίο	645 Βιβλίο
646 Βιβλίο	647 Βιβλίο	648 Βιβλίο	649 Βιβλίο	650 Βιβλίο	651 Βιβλίο
652 Βιβλίο	653 Βιβλίο	654 Βιβλίο	655 Βιβλίο	656 Βιβλίο	657 Βιβλίο
658 Βιβλίο	659 Βιβλίο	660 Βιβλίο	661 Βιβλίο	662 Βιβλίο	663 Βιβλίο
664 Βιβλίο	665 Βιβλίο	666 Βιβλίο	667 Βιβλίο	668 Βιβλίο	669 Βιβλίο
670 Βιβλίο	671 Βιβλίο	672 Βιβλίο	673 Βιβλίο	674 Βιβλίο	675 Βιβλίο
676 Βιβλίο	677 Βιβλίο	678 Βιβλίο	679 Βιβλίο	680 Βιβλίο	681 Βιβλίο
682 Βιβλίο	683 Βιβλίο	684 Βιβλίο	685 Βιβλίο	686 Βιβλίο	687 Βιβλίο
688 Βιβλίο	689 Βιβλίο	690 Βιβλίο	691 Βιβλίο	692 Βιβλίο	693 Βιβλίο
694 Βιβλίο	695 Βιβλίο	696 Βιβλίο	697 Βιβλίο	698 Βιβλίο	699 Βιβλίο
700 Βιβλίο	701 Βιβλίο	702 Βιβλίο	703 Βιβλίο	704 Βιβλίο	705 Βιβλίο
706 Βιβλίο	707 Βιβλίο	708 Βιβλίο	709 Βιβλίο	710 Βιβλίο	711 Βιβλίο
712 Βιβλίο	713 Βιβλίο	714 Βιβλίο	715 Βιβλίο	716 Βιβλίο	717 Βιβλίο
718 Βιβλίο	719 Βιβλίο	720 Βιβλίο	721 Βιβλίο	722 Βιβλίο	723 Βιβλίο
724 Βιβλίο	725 Βιβλίο	726 Βιβλίο	727 Βιβλίο	728 Βιβλίο	729 Βιβλίο
730 Βιβλίο	731 Βιβλίο	732 Βιβλίο	733 Βιβλίο	734 Βιβλίο	735 Βιβλίο
736 Βιβλίο	737 Βιβλίο	738 Βιβλίο	739 Βιβλίο	740 Βιβλίο	741 Βιβλίο
742 Βιβλίο	743 Βιβλίο	744 Βιβλίο	745 Βιβλίο	746 Βιβλίο	747 Βιβλίο
748 Βιβλίο	749 Βιβλίο	750 Βιβλίο	751 Βιβλίο	752 Βιβλίο	753 Βιβλίο
754 Βιβλίο	755 Βιβλίο	756 Βιβλίο	757 Βιβλίο	758 Βιβλίο	759 Βιβλίο
760 Βιβλίο	761 Βιβλίο	762 Βιβλίο	763 Βιβλίο	764 Βιβλίο	765 Βιβλίο
766 Βιβλίο	767 Βιβλίο	768 Βιβλίο	769 Βιβλίο	770 Βιβλίο	771 Βιβλίο
772 Βιβλίο	773 Βιβλίο	774 Βιβλίο	775 Βιβλίο	776 Βιβλίο	777 Βιβλίο
778 Βιβλίο	779 Βιβλίο	780 Βιβλίο	781 Βιβλίο	782 Βιβλίο	783 Βιβλίο
784 Βιβλίο	785 Βιβλίο	786 Βιβλίο	787 Βιβλίο	788 Βιβλίο	789 Βιβλίο
790 Βιβλίο	791 Βιβλίο	792 Βιβλίο	793 Βιβλίο	794 Βιβλίο	795 Βιβλίο
796 Βιβλίο	797 Βιβλίο	798 Βιβλίο	799 Βιβλίο	800 Βιβλίο	801 Βιβλίο
802 Βιβλίο	803 Βιβλίο	804 Βιβλίο	805 Βιβλίο	806 Βιβλίο	807 Βιβλίο
808 Βιβλίο	809 Βιβλίο	810 Βιβλίο	811 Βιβλίο	812 Βιβλίο	813 Βιβλίο
814 Βιβλίο	815 Βιβλίο	816 Βιβλίο	817 Βιβλίο	818 Βιβλίο	819 Βιβλίο
820 Βιβλίο	821 Βιβλίο	822 Βιβλίο	823 Βιβλίο	824 Βιβλίο	825 Βιβλίο
826 Βιβλίο	827 Βιβλίο	828 Βιβλίο	829 Βιβλίο	830 Βιβλίο	831 Βιβλίο
832 Βιβλίο	833 Βιβλίο	834 Βιβλίο	835 Βιβλίο	836 Βιβλίο	837 Βιβλίο
838 Βιβλίο	839 Βιβλίο	840 Βιβλίο	841 Βιβλίο	842 Βιβλίο	843 Βιβλίο
844 Βιβλίο	845 Βιβλίο	846 Βιβλίο	847 Βιβλίο	848 Βιβλίο	849 Βιβλίο
850 Βιβλίο	851 Βιβλίο	852 Βιβλίο	853 Βιβλίο	854 Βιβλίο	855 Βιβλίο
856 Βιβλίο	857 Βιβλίο	858 Βιβλίο	859 Βιβλίο	860 Βιβλίο	861 Βιβλίο
862 Βιβλίο	863 Βιβλίο	864 Βιβλίο	865 Βιβλίο	866 Βιβλίο	867 Βιβλίο
868 Βιβλίο	869 Βιβλίο	870 Βιβλίο	871 Βιβλίο	872 Βιβλίο	873 Βιβλίο
874 Βιβλίο	875 Βιβλίο	876 Βιβλίο	877 Βιβλίο	878 Βιβλίο	879 Βιβλίο
880 Βιβλίο	881 Βιβλίο	882 Βιβλίο	883 Βιβλίο	884 Βιβλίο	885 Βιβλίο
886 Βιβλίο	887 Βιβλίο	888 Βιβλίο	889 Βιβλίο	890 Βιβλίο	891 Βιβλίο
892 Βιβλίο	893 Βιβλίο	894 Βιβλίο	895 Βιβλίο	896 Βιβλίο	897 Βιβλίο
898 Βιβλίο	899 Βιβλίο	900 Βιβλίο	901 Βιβλίο	902 Βιβλίο	903 Βιβλίο
904 Βιβλίο	905 Βιβλίο	906 Βιβλίο	907 Βιβλίο	908 Βιβλίο	909 Βιβλίο
910 Βιβλίο	911 Βιβλίο	912 Βιβλίο	913 Βιβλίο	914 Βιβλίο	915 Βιβλίο
916 Βιβλίο	917 Βιβλίο	918 Βιβλίο	919 Βιβλίο	920 Βιβλίο	921 Βιβλίο
922 Βιβλίο	923 Βιβλίο	924 Βιβλίο	925 Βιβλίο	926 Βιβλίο	927 Βιβλίο
928 Βιβλίο	929 Βιβλίο	930 Βιβλίο	931 Βιβλίο	932 Βιβλίο	933 Βιβλίο
934 Βιβλίο	935 Βιβλίο	936 Βιβλίο	937 Βιβλίο	938 Βιβλίο	939 Βιβλίο
940 Βιβλίο	941 Βιβλίο	942 Βιβλίο	943 Βιβλίο	944 Βιβλίο	945 Βιβλίο
946 Βιβλίο	947 Βιβλίο	948 Βιβλίο	949 Βιβλίο	950 Βιβλίο	951 Βιβλίο
952 Βιβλίο	953 Βιβλίο	954 Βιβλίο	955 Βιβλίο	956 Βιβλίο	957 Βιβλίο
958 Βιβλίο	959 Βιβλίο	960 Βιβλίο	961 Βιβλίο	962 Βιβλίο	963 Βιβλίο
964 Βιβλίο	965 Βιβλίο	966 Βιβλίο	967 Βιβλίο	968 Βιβλίο	969 Βιβλίο
970 Βιβλίο	971 Βιβλίο	972 Βιβλίο	973 Βιβλίο	974 Βιβλίο	975 Βιβλίο
976 Βιβλίο	977 Βιβλίο	978 Βιβλίο	979 Βιβλίο	980 Βιβλίο	981 Βιβλίο
982 Βιβλίο	983 Βιβλίο	984 Βιβλίο	985 Βιβλίο	986 Βιβλίο	987 Βιβλίο
988 Βιβλίο	989 Βιβλίο	990 Βιβλίο	991 Βιβλίο	992 Βιβλίο	993 Βιβλίο
994 Βιβλίο	995 Βιβλίο	996 Βιβλίο	997 Βιβλίο	998 Βιβλίο	999 Βιβλίο
1000 Βιβλίο					

Στην πραγματικότητα, προπολεμικά και μέχρι την ίδρυση της Βιβλιοθήκης της Πνευματικής Εστίας, η Διδασκαλική Βιβλιοθήκη ήταν η μόνη στην οποία μπορούσαν να καταφεύγουν οι Ρεθεμνιώτες, σε μια εποχή που οι δάσκαλοι το πολύ είχαν γενικά ανεβάσει πολύ ψηλά τον πήχη στις εντός και εκτός αιδούσης δραστηριότητές τους. Αρκεί να θυμηθούμε μερικά ονόματα τους, όπως του **Γεωργίου Δαφτέρμου** και του **Ανδρέα Σταυρούλακη**. Οι αναγνώστες θα δυσκολεύονται να διανθώσουν στο φωτογραφικό τεκμήριό τους τίτλους των βιβλίων του έκτου κατά σειρά καταλόγου εμπλουτισμού της (30-3-1926), γι' αυτό και επιλέγω τρεις αντιπροσωπευτικούς, προκειμένου να συνειδητοποιήσουμε την πνευματική της εμβέλεια: 410. Η εξέλιξη της διοίκησης, Λαφάρης. 421. Η δημιουργία εξελέιξι, Μπέργκσον. 505. Τα κατά συνήκην ψευδή, Ματ Νορντάου.

Πριν όμως φτάσουμε στο ξεκίνημα της νεότερης μεταπολεμικής Βιβλιοθήκης, ας δούμε ποιες ήταν οι διαδικασίες που ακολουθούσαν σ' αυτού του είδους τα μείζονα εγχειρήματα. Ένα αντίστοιχο παράδειγμα, στο οποίο έχω αναφερθεί και άλλωστε, ήταν η ίδρυση της **Ιστορικής και Λαογραφικής Εται-**

ρείας Ρεθύμνης. Ξεπήδησε μέσα από μια ομάδα συλλογής λαογραφικού υλικού, που είχε συγκροτήσει επί προεδρίας **Μαρίνας Τσιμιμονάκη** το Λύκειο των Ελληνίδων. Σ' αυτήν συμμετείχαν ο **Χριστόφορος Σταυρούλακης**, ο **Λεωνίδας Κασίνης**, η **Ελένη Παπαδογιάννη** και άλλοι δραστήριοι συμπολίτες. Τότε ήταν που ο **Χριστόφορος Σταυρούλακης** (1900-1979), απόστρατος αξιωματικός, φιλόστροφος και Ρεθυμνιολάτρης, συνέλαβε την ιδέα ίδρυσης μιας αμιγούς λαογραφικής εταιρείας, κατευθυνση στην οποία κάλεσε τους συμπολίτες του σε συγκέντρωση στον κινηματογράφο «Ευφροσύνη» τον Δεκέμβριο του 1953. Σε λιγότερο από ένα μήνα το καταστατικό της ΙΛΕΡ είχε εγκριθεί! Άμεσες διαδικασίες, κάπως δηλαδή σαν «αποφασίζομεν και διατάσσομεν»!

ήλ Πρεβελάκης και ο **Δημήτριος Δαφέρμος** και -ούτε λίγα ούτε πολλά 130 χρόνια-, πριν από τον υλοποιητή της **Πολύβιο Τσάκωνα** (1890-1969). Οι ιδιότητες του ανθρώπου αυτού ήταν πολλές: καταρχήν διετέλεσε εθελοντής των Βαλκανικών Πολέμων και δάσκαλος επί Κρητικής Πολιτείας. Δεν είχε βέβαια τέτοια πρόθεση, να αναλωθεί με τα σχολιαροδία, όπως φάνηκε και από τη συνέχεια, απλά, όπως και πολλοί άλλοι φοιτητές της εποχής του, δούλεψε ως δάσκαλος προκειμένου να μαζέψει χρήματα για τις σπουδές του. Στη φωτογραφία βλέπουμε το έγγραφο διορισμού του στο χωριό καταγωγής του Αμνάτο το έτος 1908.

Οπωσδήποτε δεν έγιναν τόσο γρήγορα τα πράγματα στην περίπτωση της νεότερης βιβλιοθήκης. Είδαμε ότι είχαν προηγηθεί ο **Ρεθύμνης Ιωαννίκιος**, ο **Εμμανουήλ Βυβιλάκης**, ο **Νικόλαος Δρανδάκης**, ο **Μιχαήλ Πρεβελάκης** και ο **Δημήτριος Δαφέρμος** και -ούτε λίγα ούτε πολλά 130 χρόνια-, πριν από τον υλοποιητή της **Πολύβιο Τσάκωνα** (1890-